

۲۰۰

۱

۹۷

هوسنی

6729

آموزش کودکان استثنایی

عنوان و نام پدیدآور: آموزش کودکان استثنایی / علی خانمحمدی ... [و دیگران]:
 مشخصات نشر: مکتب شهر: پروان ولایت، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری: ۹۶ ص.
 شابک: ۱۲۰۰۰ ریال : ۵-۲-۹۹۹۲۸-۶۲۲-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: مولفان علی خانمحمدی، ناصر صفری، نازیلا بهروش، سجاد عبدالله پور، حبیبه فتح اللهی.
 یادداشت: کتابنامه.
 موضوع: کودکان استثنایی
Exceptional children: موضوع
 موضوع: آموزش های ویژه برای کودکان
Early childhood special education: موضوع
 موضوع: کودکان عقب مانده
Children with mental disabilities: موضوع
 شناسه افزوده: خانمحمدی، علی، ۱۳۶۹ -
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۷۸۲
 رده بندی دیویی: ۶۴۹/۱۵۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۶۶۶۷۹

آموزش کودکان استثنایی

مؤلف: علی خانمحمدی، نادر صفری، نازیلا بهروش، سجاد عبدالله پور، حبیبه فتح اللهی

ناشر: پروان ولایت

چاپ: اول

شمارگان: ۲۰۰ جلد

چاپخانه: بقیع

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۵-۲-۹۹۹۲۸-۶۲۲-۹۷۸

شماره ناشر و مرکز پخش: ۰۹۱۹۱۹۲۱۴۶۸

۸	مقدمه
۱۳	تعریف آموزشگاه استثنایی
۱۴	کودکان استثنایی
۱۴	دانش آموز استثنایی
۱۴	طبقه بندی کودکان و نوجوانان استثنایی
۱۵	عقب ماندگی ذهنی
۱۸	علل عقب ماندگی ذهنی
۱۹	عوامل موثر در عقب ماندگی ذهنی قبل از تولد
۲۴	عوامل مربوط هنگام تولد
۲۶	عوامل که بعد از تولد
۲۹	عوامل قطعی مؤثر در رشد هوش
۳۰	طبقه بندی عقب ماندگان ذهنی
۳۱	کودکان و دانش آموزان دیر آموز
۳۲	گروه دانش آموزان عقب مانده ذهنی آموزش پذیر

- ۳۴ گروه کودکان عقب مانده ذهنی تربیت پذیر
- ۳۶ کودکان عقب مانده ذهنی کاملاً متکی و یا حمایت پذیر
- ۳۸ طبقه بندی کودکان از نظر هوشی
- ۴۰ تیزهوشان
- ۴۴ کودکان آفریننده و نوآور
- ۴۷ کودکان عقب مانده ذهنی
- ۵۱ برنامه آموزشی کودکان عقب مانده ذهنی
- ۵۵ معلولان
- ۵۵ اختلالات بینایی
- ۵۶ اختلالات شنوایی
- ۵۷ اختلالات گویایی
- ۵۹ اختلالات حرکتی
- ۶۱ ناتوانایی های یادگیری
- ۶۴ ناسازگاران اجتماعی
- ۶۷ کودکان بیش فعال

۷۰	اختلال اوتیسم در کودکان
۷۳	اساس و شرایط تربیت کودکان مبتلا به عقب ماندگی
۷۴	علل و عوامل کند ذهنی
۷۹	اصول و شرایط تربیت کودکان استثنایی
۸۰	تربیت در خانواده
۸۰	تربیت در مؤسسات
۸۱	مسأله مدرسه کودکان عقب مانده ذهنی
۸۲	مشکلات مدرسه عادی
۸۳	اصول آموزش کودکان عقب مانده ذهنی
۸۴	اصول پرورش کودکان عقب مانده ذهنی
۹۰	لزوم آموزش کودکان معلول در مدارس تلفیقی
۹۴	منابع

مقدمه

ریشه‌های تاریخی آموزش و پرورش استثنایی را به گونه‌ای که امروز مطرح است، می‌توان اوایل سال‌های ۱۸۰۰ میلادی در میان تلاش‌های تنی چند از پزشکان محقق یافت. از ایتارد، پزشک اندیشمند فرانسوی که پزشکی حاذق و صاحب‌نظر در بیماری‌های گوش و تعلیم و تربیت کودکان ناشنوا بود می‌توان به عنوان یکی از پیشگامان آموزش و پرورش استثنایی نام برد. از جمله معروف‌ترین کارهای ایتارد، تلاش وی در تربیت ویکتور، کودک ۱۰ ساله‌ای است که در یکی از جنگل‌های فرانسه پیدا شد. وی با زندگی اجتماعی‌اش آشنایی نداشت و آثاری از رشد زبان در او مشهود نبود. ادوارد سگن، شاگرد ایتارد که سال ۱۸۴۸ به آمریکا مهاجرت کرد از اولین کسانی است که با روش ابداعی خود سعی در تعلیم و تربیت کودکان عقب‌مانده ذهنی داشت. در کنار تلاش‌های ایتارد و سگن، زحمات چشمگیر خانم ماریا مونته سوری قابل توجه است. وی تحت‌تأثیر عمیق فعالیت‌ها و روش‌های سگن، به عنوان مربی کودکان عقب‌مانده ذهنی و حامی آموزش و پرورش پیش‌دبستانی برای همه کودکان شهرت یافت. به دنبال کوشش‌های قابل ملاحظه ایتارد، سگن و مونته سوری، این پیشگامان نهضت تعلیم و تربیت استثنایی، شاهد تلاش‌های گسترده دیگر محققان و متخصصان در کشورهای

مختلف جهان و تاسیس مراکز، مدارس و کلاس‌های ویژه برای کودکان استثنایی هستیم، به گونه‌ای که امروز همه کشورهای جهان به آموزش و پرورش استثنایی به عنوان یک ضرورت فرهنگی و اجتماعی می‌نگرند و بخش قابل توجهی از امکانات آموزش و پرورش عمومی آنها به کودکان و دانش‌آموزان استثنایی اختصاص می‌یابد.

در هر حال اگر بر این باور باشیم که ستون‌های تمدن هر جامعه بر نظام آموزش و ساختار آموزش و پرورش آن استوار است، بدون تردید سلامت، جامعیت و کارآمدی نظام آموزش و پرورش آن جامعه نیز در گروی وسعت، گستردگی، تنوع و کیفیت برنامه‌های جامع آموزش استثنایی و درصد کودکان و دانش‌آموزانی است که به عنوان استثنایی یا دارای نیاز ویژه مورد تشخیص و شناسایی واقع شده و خدمات آموزشی موثری در مدارس عادی یا کلاس‌های خاص به ایشان ارائه می‌شود.

محققان تعلیم و تربیت و کارشناسان بصیر نظام‌های آموزشی، عمدتاً بر این باورند که پیشرفت‌های حاصل در آموزش و پرورش عادی در زمینه‌هایی همچون شناخت ویژگی‌های شناختی و رفتاری دانش‌آموزان، مسلح شدن به روش‌های موثر کنترل رفتار و آموزش و پرورش، بهره‌گیری از آزمون‌های معتبر هوشی و روانی و انجام مطالعات بالینی و تجربی، مرهون انجام

تحقیقات درباره کودکان استثنایی و یافته‌های حاصل از روان‌شناسی و آموزش و پرورش استثنایی است. بدون تردید پیشرفتهای حاصل در قلمروی روان‌شناسی و آموزش استثنایی در ابعاد مختلف، سبب‌شناسی و پیشگیری از معلولیت‌ها، شناخت ویژگی‌ها در مراحل مختلف رشد، روش‌های آموزشی و توانبخشی و مشاوره و راهنمایی در سایه همراهی و همکاری متخصصان و پژوهشگران رشته‌های تخصصی دیگر همچون روان‌شناسی رشد، روان‌شناسی بالینی، روان‌شناسی مرضی، روان‌شناسی تربیتی، جامعه‌شناسی و آسیب‌شناسی اجتماعی، بهداشت عمومی، ژنتیک و آزمایش‌های ژنتیکی، پزشکی، روانپزشکی، طب اطفال، مغز و اعصاب، گوش پزشکی، چشم پزشکی، ارتوپدی، تربیت بدنی، فیزیوتراپی، کار درمانگری، گفتار درمانگری، هنر و فناوری آموزشی و مشاوره و راهنمایی مقدور و میسر بوده است. به همین سبب است که محققان روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی می‌توانند طرح‌های تحقیقاتی خود را با توجه به زمینه‌های مورد اشاره طراحی، تدوین و اجرا کنند. از سوی دیگر فارغ‌التحصیلان و پژوهشگران این رشته نیز می‌توانند با پژوهش‌های بنیادی و کاربردی خود به غنای رشته‌های مرتبط بیفزایند.

در جامعه ما، تاریخچه برنامه آموزش و پرورش استثنایی به دهه اول قرن چهاردهم شمسی مربوط می‌شود. در این دوران، اولین مدرسه ناشنوایان در

تهران توسط مرحوم جبار باغچه‌بان و نخستین مدرسه ویژه نابینایان در تبریز به وسیله یک کشیش آلمانی به نام کریستفل تاسیس و به دنبال آن در چند شهر دیگر مدارس مشابهی از سوی افراد خیر و آگاه بنیاد نهاده شد. در این مورد می‌توان از تاسیس مدرسه شبانه‌روزی نابینایان در تهران در سال ۱۳۲۸ و چندین مدرسه استثنایی دیگر همچون ابابصیر، خزائلی و غیره نام برد. در سال ۱۳۴۷ دفتری به نام دفتر آموزش کودکان و دانش‌آموزان استثنایی در وزارت آموزش و پرورش ایجاد شد. در واقع مسوولیت این دفتر، شناخت و جایگزینی مطلوب و آموزش و پرورش کلیه کودکانی است که به علت تفاوت‌های قابل ملاحظه ذهنی، جسمی و عاطفی قادر به استفاده از برنامه‌های عادی آموزش و پرورش نیستند.

در پی آغاز فعالیت این دفتر، مراکز و مدارس متعددی در نقاط مختلف کشور برای تعلیم و تربیت کودکان استثنایی شروع به کار کردند. مطابق گزارش‌های رسمی وزارت آموزش و پرورش، ۱۰ سال پس از تاسیس این دفتر، یعنی در سال ۱۳۵۷ حدود ۸۰۰۰ دانش‌آموز استثنایی تحت پوشش دفتر مزبور مشغول تحصیل بودند. با توجه به پیشرفت‌های روزافزون فناوری آموزشی، بالا رفتن آگاهی اغلب اولیای کودکان استثنایی و ایجاد نگرش مثبت در آنان برای تعلیم و تربیت فرزندان خود، تاثیر قابل توجه مدارس استثنایی در تعلیم و تربیت کودکان استثنایی، بویژه ورود تنی چند از

دانش‌آموزان نابینا و ناشنوا به موسسات آموزش عالی، همچنین تلاش روزافزون و متعهدانه دلسوزان کودکان استثنایی در پرتوی انقلاب اسلامی و با تصویب مجلس شورای اسلامی، سازمان آموزش و پرورش استثنایی با هدف‌های جامع و فراگیر در سال ۱۳۷۰ تاسیس شد و کار خود را آغاز کرد. با تاسیس سازمان آموزش و پرورش استثنایی، تحول چشمگیری در شناسایی هرچه سریع‌تر و آموزش و توانبخشی کودکان و نوجوانان استثنایی در سطح کشور به وجود آمد و امید می‌رود این سازمان بتواند دست‌کم مطابق وظایف و مسوولیت‌هایی که مجلس محترم برای آنان پیش‌بینی کرده است، توفیقات چشمگیری داشته باشد.